ТАРБАГАТАЙН, КУДАРЫН АЙМАГУУДАЙ ТҮРҮҮ КОЛХОЗУУД ГҮРЭНДЭ ТАРЯА ТУШААХА ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭЖЭ, УРГАСА ХУРЯАЛГЫНГАА ЗАХАДА ГАРАХА БОЛОО. ЭДЭНЭРҺЭЭ ЖЭШЭЭ АБАГТЫ!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 219 (8439)
СЕНТЯБРИИН 15
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1957 он

Сэн 20 мунгэн.

Иволгын аймагай «Коминтерн» колхозой поли дээрэ хартаабха хуряадаг комбайн һайнаар хүдэлжэ байна. Хартаабха малталгада Улан-Удэ городой Советскэ районой ажалшад ехэхэн туһаламжа хүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Коминтерн» колхозой поли дээрэ хартаабха малтажа байна. И. Денисовэй фото.

Республикын колхозууд болон совхозуудта шэнэ газар хахалалгын ябаса тухай

Манай республикын колхозууд үргэн элдин тала дайдаар элбэг баян байһаниинь мэдээжэ. Теэд газар дайдаяа һая болотор бүрэн гүйсэдгөөр эдлэжэ шададаггүй байгаабди. Мүнөөшье газараа хүсэдөөр эдлэжэ үшөөл шаданагүйбди.

Һүүлэй гурба-дүрбэн жэл соо парти, правительствын шиидхэбэриин ёһоор шэнэ, боро газарнууд горьтойгоор хахалагдаа, зарим колхозууд, совхозууд урданайхидаа орходоо хэдэн дахин ехэ ороо таряа, тэжээлэй ургамалнуудые хуряажа абана. Оройдоошье хахалагдаагүй гү, али хори-гушан жэлдэ эдлүүрилэгдэхээ болижо, амарһан газарай хүсэ түрингэнь ехэ байжа, шэнэ, боро газарнууд дээрэһээ баян ургаса хуряагдана. Жэшээлхэдэ, мүнөө жэл Зэдын аймагай Ленинэй. Чапаевай нэрэмжэтэ колхозууд шэнээр хахалһан газарайнгаа зарим полинуудай гектар бүриһөө дунда зэргээр 160—180 пүүд ороохо тараанай ургаса хуряажа абанхай. Иимэ жэшээнүүд олон.

1957 оной сентябриин 10-най мэдээн

МТС-үүд	Шэнэ газар хахалха түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)
Хамнигадайн	140,4
Цагаан-Усанай	130,8
Ехэ-Куналейн	126,0
Сүхын	119,4
Погранична	112,3
Сэлэнгын	71,5
Хүнтэйн	60,9
Эгэтын	56,6
Торин	55,9
Шэнэ-Бэрээнэй	50,0
Бичурын	48,0
Ехэ-Кударын	45,3
Гашейн	46,0
Хорин	44,2
Баргажанай	42,0
Чесаның	40,0
Курбын	38,8
Бургалтайн	38,6
Кабанскын	37,0
Хэжэнгын	36,7
Хэрэнэй	35,3
Нарһатын	31,5
Иволгын	29,0
Охин-Булагай	26,9
Суулгын	24,0
Саянтын	23,2
Үшеетэйн	22,4
Жэрэмэй	17,8
Итанцын	17,6
Закаменай	16,6
Түнхэнэй	15,1
Темлюйскэ	12,1
Бага-Куналейн	6,1
Хонхолойн	1,7
Тарбагатайн	—
СОВХОЗУУД:	
Бичурын	158,8
Боргойн	79,2
Хорин	48,3
Сэлэнгын	40,8
Яруунын	37,1
«Эрдэм»	23,4
Кяхтын	—

Теэд зарим МТС-үүд, колхозууд шэнэ, боро газар ехээр хахалхаяа оролдоногүй. Энэ мэдээн дээрэһээшье харахада мүнөө жэл олонхи МТС-үүдэй харьяата колхозуудта шэнэ газар хахалха түсэб тон муугаар дүүргэгдэжэ байна. Республика доторнай жэлэй түсэб хахадшашьедүй. Энэ жэлдэ 96 мянган га шэнэ газар хахалагдаха аад, мүнөө 32 мянга гаран хахалагдаад байна. Илангаяа Тарбагатайн, Хонхолойн, Бага-Куналейн, Закаменай МТС-үүдэй харьяата колхозуудта шэнэ газар тон багаар хахалагдана, заримдань оройдоошье элдүүрилэгдэнэгүй.

Энэ һарын эхеэр КПСС-эй обкомдо, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ шэнэ газар хахалха түсэбэй республика дотор ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал харагдажа, дээрэ дурсагдааша МТС-үүдтэ энэ шухала хүдэлмэриин тон муугаар ябажа байһан тухай онсолон тэмдэглэгдэһэн, хүтэлбэрилэгшэдэйнь урда шанга эрилтэ табигдаһан байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо арбаад хоног үнгэрбэ. Теэд, эдэ МТС-үүдтэ хубилалта үшөөл болоодүй байһаар.

Ойрын жэлнүүдтэ малайнгаа ашаг шэмые хоёр-гурба дахин дээшэлүүлжэ, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е түргэнөөр хүсэхэ зорилго табинхайбди. Энээнэй тула, хамагай түрүүндэ, малдаа элбэг дэлбэг тэжээл бэлдэдэг болохо хэрэгтэй. Хэрбээ ургаса муутай бэлшээриин, сабшалангай газарнуудые хахалжа, тарилга хэдэг болоогүй һаа, саашадаа малдаа элбэг хүрэхэ тэжээл бэлдэдэг болохомнай бэрхэтэй. Тиимэһээ элдэб шалтаг дурдаад, «бэлшээримнай, сабшаламнай бага болошохонь» гэжэ маргажа сухарижа байлтагүй, харин шэнэ газарые ехээр хахалдаг боложо, ороoһото ба тэжээлэй культурануудые улам ехээр таридаг болохо ёһотойбди. Мүн шэнгэн ой модотой, һөөг бургааһатай газарнуудые сэбэрлэжэ, тарялан болгохо хэрэгтэй.

Таряа тушааха түсэбөө дүүргэбэ

КУДАРА-СОМОН. (Телефоноор абтаба). Аймагай «Путь к коммунизму» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Кривогорницын) гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө үсэгэлдэр дүүргээ. Мурочын бэлэдхэлэй пунктда 3200 центнер эрхим шанартай тариан тушаагдаа. Таряа тушаажа үргэлжэлһөөр.

Энэ колхоздо мүн ургаса хуряалга һаяар дүүрэхэнь. 2567 гектар ороoһото культуранудайнь хоёр мянгаадынь хуряагдаад байнхай. Тэрэнэй 70 процентнь амяарлан хуряагдаа. В. Серебрянников.

***

ТАРБАГАТАЙ. (Телефоноор абтаба). Аймаг соогоо гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө «Искра» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Брянский, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Павлов) түрүүлэн дүүргээ. Энэ колхоз бүхыдөө 36 мянган пүүд таряа тушаажа, түсэбөө 200 процент дүүргэһэн байна.

Таряа тушааха түсэбөө мүн «Гигант» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Михайлов, парторганизациин секретарь Невзоров), Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Беляев, парторганизациин секретарь нүхэр Зайцев), Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Болонев, парторганизациин секретарь нүхэр Власов) сүм дүүргээ. Эдэ колхозууд таряа тушаалгаяа үргэлжэлүүлһээр.

М. Бурлаков, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Аймаг соогоо түрүүлэн...

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). XX партсъездын нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Кирюхин) колхоздо тариан һайнаар ургаа. Дунда зэргээр гектар бүриһөө 18 центнер ороoһо тариан абтахаар хүлеэгдэнэ. Тус колхоз аймаг соогоо түрүүлэн 100 центнер эрхим шанартай ороoһо гүрэндэ тушааба.

Энэ колхоздо хүдэлдэг комбайнернууд Иннокентий Черных, Николай Перебоев, Георгий Шодонов, Георгий Смородников гэгшэд магтаалтай болонхой..

Ю. Щапов.
К. Турков.

Эбдэрһэн машинаяа заһажа удэрөө барана

Торинн аймагай Бургалтайн МТС-эй харьяата колхозуудай полинууд дээгүүр энэ жэлдэ колхознигууд болон механизаторнуудай урма зориг бадаруулма тарияанай баян ургаса эдеэшэбэ.

Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ, «Заветы Ильича» колхозуудай гэшүүд зарим полинуудһаан дунда зэргээр гектарай 25—30 центнер ороoһо хуряахаар хүлеэнэ. «Иимэ ургасатай жэл ойро нааша үзэгдөөгүй юм һэн» гэжэ эндэхи зон хөөрэлдэнэ.

Теэд эндэхид иимэ һайн ургаса таряагаа тон ааляар хуряажа байна. Эндэхи колхозууд 7300 гектар таряа хуряаха түсэбтэй. Теэд һүүлшын мэдээгээр МТС-эй харьяата 4 колхоздо арайхан 1300-гаад гектарай ургаса хадагдаад байха юм.

Бургалтайн МТС лафетнэ 12 жатка табиһан байна. Тэдэ жатканууд тус хүдэлмэриие эхилһээр арбаад хонобо. Лафетнэ жаткануудай хэһэн хүдэлмэриие хадаһан поли дээрэнь хубаахада үдэрэй оройдоол арбаад гектар хүртэнэ. Гэбэшье, бүхы колхознигууд, механизаторнууд муугаар хүдэлөө гэхын аргагүй. Яһала һайнаар хүдэлжэ байһан колхоз, жаткын машинистнар болон трактористнар бии. Тэдэнэй тоодо таряа хадалгаяа хахадлаад, суглуулан сохилгые хамагһаа түрүүн эхилһэн Сталинай нэрэмжэтэ колхоз, мүн үдэрэй 30—54 гектар хүрэтэр таряа хададаг лафетнэ жаткын машинистнар нүхэд Убугунов, Гармаев, Дементьев болон бусадые нэрлэхэ хэрэгтэй.

Гэхэтэй хамта, жаткын олонхи машинистнар, трактористнар бүтээсэ багатайгаар ажаллана. Тэрэнэй гол шалтагааниинь машинын эбдэржэ, ехэнхи сагаа миил байһан дээрэһээнь болоно. Жэшээлхэдэ, сентябриин 9-нэй үдэр «Заветы Ильича», «Улаан Бургалтай», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай полинууд дээгүүр ябахада, эбдэржэ, сагайнгаа хахадые заһабари дээрэ гээһэн механизаторнууд олон байба. «Улаан Бургалтай» колхозой поли дээрэ хүдэлжэ байһан тракторна 4, 5-дахи бригадануудта хуряалгын хүдэлмэриин эхилһээр хэһэн юумэниинь тон бага. Жэшээнь, жаткын машинист Цыбик Санжибалов, тракторист Дондок Мухалзоев хоёр үдэр бүри дунда зэргээр миил 2,5 гектарһаа үлүү гаргахагүй байшоо. Эдэ хоёр нүхэд зэмээ машинануудтаа ашахые һэдэдэг. Үнэн дээрээ тэдэнэр ажалдаа ханамжа багатайгаар хандадаг. «Улаан Бургалтай» колхозойхидой гаргаһан «колючка» дээрээ тэдэнэрэй муугаар хүдэлмэрилжэ байһаниинь дэмы шүүмжэлэгдээгүй.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ошоходо лафетнэ 3 жатканъ булта зогсонхой байба. Тэдэ агрегадууд сентябриин эхинһээ хойшо оройдоо 146 гектар таряа хадаа. Тэндэ хүдэлжэ байһан механизаторнууд ажалайнгаа хахад сагые машинануудаа заһабарилжа үнгэргэһэн байха юм.

Гадна, хадагдаһан тариан үни удаан мүр дээрээ хэбтүүлэгдэнэ. Мүнөө саг орой болоо. Таряагаа үдэр һүниие мэдэнгүй хуряажа абаха хаһа ерэбэ. Гэтэр яһала хатаһан тариан колхозуудай полинууд дээгүүр хэбтэһээр. Тиимэ ушар «Заветы Ильича», «Улаан Бургалтай», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэнэ.

— Һүүлшын 5—6 үдэрнүүдтэ наратай дулаан байжа, тариан яһала хатаа. Суглуулжа, сохигдохоор болоһон ургасатай полинууд бии. Теэд тэрэниие сохихо комбайн үгыбди,— гэжэ тус МТС-эй 5-дахи тракторна бригадын бригадир нүхэр Цыденов хэлэнэ. Тэрэ бригадада байһан нэгэ комбайнаа полиин дундуур мүр гаргаха болон бусад жэжэ ажалда ябуулаад таряа сохилгодо хэрэглэдэггүйнь гайхалтай.

Таряа хуряалгын унжагай нобшоор ябуулагдаһанай шалтагаан хадаа тус кампаниие хиналта багатайгаар, зүн дэгээн бүтэхэ гэһэншүүгээр ябуулжа байһан ушар болоно.

Колхозууд, МТС-эй партийна организацинууд таряа хуряалгада ябагшадай дунда политическо-ниитын хүдэлмэри һулаар ябуулжа байна. Полевой стануud һайнаар шэмэглэгдээ, тухеэрэгдээгүй, зарим газартань показателиин доска үгы, мүн мүрысөөнэй дүн саг соогоо гаргагдадаггүй байха юм. Олонхи механизаторнууд ажалайнгаа дүн мэдэнэгүй.

Техникын хүсые дүүрэнээр хэрэглэжэ, таряагаа шанар һайнтайгаар, саг сооНь хуряажа абаха саг тулаа.

Н. Цыбенов, манай корр.

Түрэл орон доторнай

Ровенско область. Колхозууд сахарна свёкло хуряажа ... Ровенско, Дубновско болон бусад районуудай колхозууд энэ үнэтэ культурын ехэ ургаса хуряагаа. ... түрүү звенонууд гектарһаа 400—500 центнер ... хуряана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гощанска районой колхозуудай автомашинууд Бабино-Томаховска сахарна заводто свёкло абаашажа ябана. ТАСС-эй фотохронико.

„Эндэ Ленин ажаһууһан юм" гэһэн документальна фильм

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулан, документальна фильмнүүдэй центральна студи «Эндэ Ленин ажаһууһан юм» гэһэн үнгэтэ шэнэ картина табижа дүүргэбэ. Тус картинын режиссерынь С. Бубрик, сценариинь С. Бубрик Н. Кригер хоёрой бэшэһэн, композитор Н. Иванов-Радкевич хүгжэмынь зохёоһон байна.

«Эндэ Ленин ажаһууһан юм» гэһэн шэнэ фильм сентябриин һүүл багаар олондо харуулагдажа эхилхэнь.

(ТАСС).

РСФСР-эй уранзураашадай Союз байгуулагдаба

Энэ оной сентябриин эхин багаар СССР-эй уранзураашадай Союзай правлениин секретариадай заседани боложо, тэрээн дээрэ Российска Федерациин уранзураашадай Союз байгуулха гэжэ шиидхэгдээ.

Энэ Союз РСФСР-эй бүхы уранзураашадые нэгэдүүлхэ зорилготой РСФСР-эй уранзураашадые Союзда нэгэдүүлхын тулада бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулха зорилгоор РСФСР-эй уранзураашадай Союзай оргкомитет байгуулагдаа. Бурят-Монголһоо уранзурааша Г. Е. Павлов энэ комитедтэ оруулагдаа.

Российска Федерациин уранзураашадай Союзай түрүүшын съезд 1958 ондо зарлагдахаар хараалагдаба.

(ТАСС).

СССР-эй журналистнуудай Союзай оргбюродо

СССР-эй журналистнуудай Союзай оргбюрогой ээлжээтэ заседани боложо, Астраханска, Смоленскэ, Читын областьнуудай болон Удмуртска АССР-эй хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдые дурсагдаһан областьнуудай журналистнуудай Союзай гэшүүн болгожо абаха тухай шиидхэбэри баталагдаа.

Союзда абтагшадай олонхинь газетэ, журналнуудай редакцида үнинэй хүдэлһэн. дүй дүршэлтэй хүнүүд юм.

Мүн лэ энэ заседани дээрэ СССР-эй журналистнуудай Союз ямар ном, журнал хэблэхэб гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

(ТАСС).

Хадада болоһон ушар

УСТЬ-КАМЕНОГОРСК. Хонишон А. Мустаев 2 мянган хонитой отараяа үндэр дабаа дабуулжа ябаба ха. Хэдэн үдэрэй туршада аадар бороон орожо, үдхэн хара манан хада уула бүрхөөнэ. Хадаһаа буугаад ябахадаа 120 хонёо хонишон үгылбэ. Тииһээр байтар Мустаевай нүхэд малшадынь ерэжэ, тэдэнэр бүгэдөөрөө хонидоо бэдэржэ эхилээ һэн.

Арай гэжэ гурбадахи хоногтоо тэдэнэр хонидойнгоо мүрыень олобо. Теэд хонидой жаахан мүрнүүдэй хажуугаар барбагар томо баабгайн ябаһан мүр харагдана. Мүр даһаар тэдэнэрэй нэгэ агын хажууда ерэхэдэнь, тэрэ нүхэн руу хонидые оруулжа хаажархёод, баабгай үүдэндэнь һуужа һууба ха. Хонидой зургаае баабгай эдижэрхиһэн байба.

Барбагар хомхой энэ «хонишониие» хүнүүд буугай һомоор тангайлгаһан байна.

(ТАСС).

Сталинград. Городые тойруулан үргэлжэ ногоорон байдаг модонуудай дунда үрэ жэмэстэ олон модод, мүн винограднигууд бии. Эндэһээ мүнөө жэлдэ 140 тонно үрэ жэмэс хуряагдаа. Мүнөө виноград хуряагдажа эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агротехник В. И. Горячева хуряагдаһан виноградые шалган хаража байна.

ТАСС-эй фотохронико.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Жэжэ хонжоо наймаа хэһэнэй түлөө харюусалгада хабаадуулха тухай

Жэжэ хонжоо наймаа хэхэ ябадалтай тэмсэл шангадхаха зорилгоор, ондоогоор хэлэхэдэ арад зоной хэрэглэмжын эд бараануудые, мүн хүдөө ажахын продуктнуудые бага багаар худалдажа абаад, дам худалдаха, тэрэшэлэн кассын болон эд бараануудай чегүүдые, талонуудые, кинотеатрнуудта болон бусад предприятинуудта орохо биледүүдые, номуудые, нотонуудые болон баяжаха тулада бусад юумэнүүдые энгэй зоной зүгһөө худалдаха ябадалые болюулха зорилгоор, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтооно:

1. РСФСР-эй Уголовно кодексын 107-дохи статьяда хараалагдаһан ёһоор хэһээгдэхээр бэшэ, харин жэжэ хонжоо наймаа хэжэ түрүүшынхеэ баригдаһан хүнүүд гурбанһаа арбан табан сүүдхэ хүрэтэр тушаагдаха гү, али 500 түхэриг хүрэтэр яла түлэхэ гэжэ тогтоохо. Тиихэдэ тэдэнэй худалдажа ябаһан юумэн хуряагдаха ёһотой.

2. Жэжэ хонжоо наймаа хэһэн тухай материалай милициин органуудһаа сүүдтэ ороһонһоонь хойшо гурбан үдэрэй туршада арадай судья өөрөө тэрэ материалые хаража үзэхэ, тиихэдээ хонжоо наймаа хэһэн хүниие дуудаха, мүн хэрэгтэй болоо һаань гэршэнүүдые дуудадаг байха.

Жэжэ хонжоо наймаа хэһэнэй түлөө тушааха гү, али яла түлэхэ тухай арадай судьягай тогтоол тэрэ дороо бэелүүлэгдэнэ, тиихэдэ абтаһан шиидхэбэри тушаа гэмтэ нюурай оруулһан гомодолынь хараада абтахагүй.

3. Жэжэ хонжоо наймаа хэһэнэйнгээ түлөө тушаагдаһан хүнүүд даб дээрэ байха камерануудта хаагдаха гү, али түрмэдэ һуулгагдаха, тиихэдээ хара хүдэлмэри хэжэ байха ёһотой. Тэдэнэй тушаалганда байһан саг соо хүдэлмэрилдэг газарһаань салин хүлһэн түлэгдэхэгүй.

4. Жэжэ хонжоо наймаа хэжэ, нэгэнтэ бэшэ баригдаһан хүнүүд, уголовно харюусалгада хабаадуулагдажа, арадай сүүдэй шиидхэбэреэр нэгэ жэл хүрэтэр эрхэеэ хаһагдаха гү, али мүн лэ иимэ турша соо хара ажал хэжэ, хүмүүжүүлэн заһагдаха, үгышье һаа 2 мянган түхэриг хүрэтэр яла түлэхэ ёһотой. Тиихэдэ тэдэнэй наймаалжа ябаһан юумэниинь хуряагдана· Хэрбээ тэдэнэй хэһэн гэмынь РСФСР-эй Уголовно кодексын 107-дохи статьяда хараалагдаһанай ёһоор хараагдахаар бэшэ байгаа һаань лэ тэдэнэр энэ Указай тус пунктын ёһоор хэһээгдэнэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ТАРАСОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЗИМИН.

Москва, 1957 оной сентябриин 12.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Кемеровскэ областиин сессинүүдые зарлаха тухай, саг үргэлжын комиссинуудай болон нютагай Соведүүдэй депутадуудай хүдэлмэри тухай асуудал РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум сентябриин 12-то хаража үзөө. Облгүйсэдкомой зүгһөө зохихо хинамжын үгы дээрэһээнь сессинүүдые тогтоогдоһон болзортонь зарлахагүй ушарнууд дайралдана гэжэ тэмдэглэгдээ. Соведүүдэй анхаралаа табихаар болоһон районой, городой ажахын болон культурна ажабайдалай хэдэ хэдэн шухала асуудалнууд олон районно, городской Соведүүдэй үзэмжэдэ табигдадаггүй байгаа, мүн нютагай Соведүүдэй хүдэлмэридэ бусад дутагдалнууд бии байгаа гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Ажахын болон культурна байгуулалтын бодото асуудалнуудые шиидхэлгэдэ нютагай Соведүүдэй үүргые саашадань дээшэлүүлхэ тушаа хэмжээ абахыень, саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ туһа хүргэхыень РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум Кемеровскэ облсоведэй гүйсэдкомдо дурадхаа. Гадна, һунгагшадтаяа нягта холбоотой болохыень, һунгагшадайнгаа захяанууд болон дурадхалнуудые дүүргэхын түлөө тэмсэхыень, нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрэй болон секретарьнуудай һуралсал эмхидхэхыень ажалшадай депутадуудай Кемеровскэ областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ дурадхагдаа.

Хүдөөдэхи ажахын, культурна ажабайдалда хүдөөгэй Соведүүдэй эрхэ болон уялгые нилээд үргэдхэһэн «РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай хүдөөгэй Совет тухай дүрим» шэнээр хаража үзэгдөөд, баталагдаа.

Жэжэ хонжоо наймаа хэдэг хүнүүдые болюулха тухай ажалшадай зүгһөө хэдэн олон мэдүүлгэнүүд, гомдолнууд һүүлэй үедэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, прокуратурын болон милициин органуудта ороһон байна. Жэжэ хонжоо наймаа хэхэ ябадалые, ондоогоор хэлэхэдэ арадай хэрэглэмжын болон хүдөө ажахын продуктнуудые бага багаар худалдан абаад, дээгүүр сэнгээр дахин худалдаха, кассын, эд бараанай чегүүдые болон талонуудые, кинотеатрта орохо биледүүдые, номуудые, нотонуудые болон баяжаха зорилгоор бусад юумэнүүдые бодото сэнгһээнь дээгүүр зарим хүнүүдэй худалдаха ябадалые болюулха зорилгоор «Жэжэ хонжоо наймаанай түлөө харюусаха тухай» гэһэн Указ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум абаа.

1954 оной декабриин 12-то һунгагдаһан арадай сүүдүүдэй түлөөлгын болзорой энэ жэлдэ дүүрэхэ болоһонтой дашарамдуулан, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум «РСФСР-эй арадай сүүдүүдые һунгаха тухай дүримдэ» хубилалта оруулха тухай асуудал хаража үзөөд, зохихо Указ баталан абаа.

Мүн бусад асуудалнууд хаража үзэгдэһэн байна.

(ТАСС).

Москва. Павлик Морозовой нэрэмжэтэ Культурын байшан соо үндэр наһатай большевигүүд Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ «Трехгорная мануфактура» комбинадай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1897 онһоо партиин гэшүүн Г. И. Петровский комбинадай хүдэлмэришэд, албахаагшадай хүүгэдтэй хөөрэлдэжэ һууна.

ТАСС-эй фотохронико.

Алдарта ойдо зорюулагдаһан номууд

Манай Бурят-Монголой республикын ажалшад Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн алдарта һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлэн, арадай ажахы болон соёл культурын талаар ехэ ехэ амжалта туйлажа байна.

Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро 40 жэл соо манай совет арадай ябажа ерэһэн алдарта һайхан замые, манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ ажалай ба соёл культурын талаар туйлагдаһан ехэ амжалтануудые ойлгосотой тодоор бэшэжэ, олониитэтэй танилсуулха гээшэ хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга, шухалын шухала зорилго болоно.

Энээнтэй дашарамдуулан, Бурят-Монголой номой хэблэл Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулжа, энэ жэл арба гаран номуудые ород, бурят-монгол хэлэн дээрэ хори үлүүтэй мянган хэһэгээр хэблэн гаргаха гэжэ хараалһан байна· Тэдэнэй тоодо иимэ номууд ороно: Октябриин революциие бэлэдхэхэ, бэелүүлхэ асуудалаар В. И. Ленинэй бэшэһэн зохёолнууд— «Революциин зорилгонууд», «Эрид хубилалтын болохо саг тулаа», «Буса хүнэй зүбшэлнүүд», ондоо гурбан бэшэг оршуулагдаад, бурят-монгол хэлэн дээрэ нэгэ ном болгогдон хэблэгдээ. Мүн «Бурят-Монголой АССР-эй ажахын хүгжэлтэ ба ажалшадай жаргалта байдалай һайжаралга» гэһэн Р. И. Шниперэй ном ород ба бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, наймаанда оруулагдаа. Тэрэшэлэн мүнөө үедэ бусад хэдэн номууд хэблэгдэжэ байна. Жэшээнь, «Коммунистическэ парти—Бурят-Монгол дотор колхозно байгуулалтые эмхидхэгшэ мүн» гэһэн гаршагтайгаар Г. Л. Санжиевай ород хэлэн дээрэ бэшэһэн ном, «Бурят-Монгол дотор Соведүүдэй засагай түлөө тэмсэл» гэһэн архивай документнүүдэй суглуулбари, «Бурят-Монголой партизанууд» гэһэн Байгалай үмэнэхи граждан дайнда хабаадагшадай дурдалганууд, «Бурят-Монголнай Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо» гэһэн статьянуудай суглуулбари гэхэ мэтэ номууд һаяар хэблэгдэжэ гарахань. Тэрээнһээ гадна, хэдэн номууд: «Ород ба бурят-монгол арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан» гэһэн Б. Д· Цыбиковэй ном, «Бурят-Монголой большевигүүд—Агууехэ Октябриин социалистическэ революциие бэлэдхэхэ, бэелүүлхэ үедэ» гэһэн П. П. Тышкиловэй ном ойрын сагаар хэблэлдэ оруулагдахаар бэлэдхэгдэжэ байнхай.

Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан эдэ номууд һайн саарһан дээрэ барлагдажа, гоё һайханаар шэмэглэгдэхэ, гадарлагдаха юм. Дурсагдаһан номуудые эрхим һайн шанартайгаар, саг болзор соонь хэблэжэ, энэ ехэ ойн һайндэртэ бэлэг болгон арад зондоо баръюулха гээшэ Бурят-Монголой номой хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй хүндэтэ зорилго мүн.

Д. Норбоев, номой хэблэлэй ахалагша редактор.

Ехэ клубтай болохонь

Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэдэй тосхондо ехэ гэгшын клуб баригдажа байна· Барилгашад энэ хүдэлмэреэ Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ой болотор дүүргэхээр зоригжонхой. Тус клубынь 250 хүнэй һууха залтай, библиотекэ, уншалгын зал, биллиард наадаха таһаг гэхэ мэтэ хамтадаа 24 таһалгатай байха юм.

М. Гроссман.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Уялгануудай дүүргэлтые һайнаар харуулха

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тушаа Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын уряае халуунаар дэмжэжэ, мал ажалай продукт абалгые эрид дээшэлүүлхэ гэһэн ехэ уялга Байкало-Кударын аймагай колхознигууд, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд абаһан байна.

Аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ уялга партиин айкомой, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй орган болохо **«Байкальский колхозник»** газетын июниин 6-най номерто хэблэгдэһэн байгаа. Тэрэ уялга соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«...Аймагай колхозуудта эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 1957 ондо 30 центнер мяха, 100 центнер һү, 1958 ондо 33 центнер мяха, 124 центнер һү, 1959 ондо—47 центнер мяха, 160 центнер һү, 1960 ондо — 57,3 центнер мяха, 200 центнер һү абаха».

Энэ уялгын абтаһаар гурба һара үнгэрөө. Үнгэрһэн үе соо Байкало-Кударын аймагай колхознигуудай болон Кабанскын МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байһыень аймагай газетэ ямараар харуулааб?

Түрүүшын үедэ «Байкальский колхозник» газетын хуудаһануud дээрэ колхозой мал адуулагшадта, механизаторнуудта хандаһан түрүү бэшэгүүд толилогдоһон байна. Мүрысэжэ байһан Кабанскын, Байкало-Кударын аймагуудай колхозуудай болон МТС-үүдэй мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлгээр, түл абалгаар, тарилгаар, мүн МТС-эй гол шухала хүдэлмэринүүдээр туйлаһан дүнгүүд июниин, июлиин 1-нэй мэдээгээр сасуулан харуулагдаа. Гансахан тоонуудые сасуулаад хизаарладаг бэшэ, мүн колхозуудай ямар юумээр, юундэ гээгдэжэ ябаһые тайлбарилжа бэшээд, гээгдэлһээ гарахын тулада юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ заабари үгтэдэг байба.

«Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэе» гэһэн нийтэ гаршаг доро «Һү һаалгаяа үдэр бүри дээшэлүүлхэ» гэһэн статьянууд, «Пушкинай нэрэмжэтэ колхозой социалистическэ уялга». «Гахайн мяха ехээр абадаг болое» гэһэн Пушкинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр А. Гринюнай, «Малаа бэлшээн адуулжа, һайса таргалуулая» гэһэн Кабанскын МТС-эй главна зоотехник нүхэр Трубачеевэй статья гэхэ мэтын яһала бараг удхатай статьянууд хэблэгдэһэн байна.

«Сасуулжа үзэгты!» гэһэн гаршагтай һонин статья июниин 27-ной номерто хэблэгдээ. Хүдөө бэшэгшэ тэрэ статья дотороо хонидойнгоо тоогоор адлирхуу хоёр колхоз — Ворошиловай, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой хонин ажалдаа ондо ондоогоор хандаһан тухай бэшэнэ. Тэрэнэй эсэстэ туйлаһан дүнгыншье ондоо байшоо. Хрущевой нэрэмжэ[тэ] колхоз хони харууһалгада Воро[...] шиловайхидһаа 1000 ажалта үд[эр] ехээр гаргашалбашье, хонидойнго[о] ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ гэжэ орол[...] доогүй дээрэһээ хонин бүриһөө [...] грамм нооһо багаар хайшалһа[н] олзо доход багаар абаһан бай[...]

Түрүү малшадай, гахайшада[й] дүй дүршэл тухай хэды статья хэб[...] лэгдээ. Хрущевой нэрэмжэтэ кол[...] хозой мал адуулагша Д. Ф. Каз[...] новай, Калининай нэрэмжэтэ кол[...] хозой гахайшад эгэшэ дүү Бусаки[...] виковтоной статья хэблэгдээ. Воро[...] шиловай, Ленинэй нэрэмжэтэ кол[...] хозуудай түрүү мал адуулагшад[ай] амжалта тухай бэшэгдэһэн байн[а].

Малай ашаг шэмые дээшэлүүл[...] хэрэгтэ элбэг ехэ тэжээлэй шим[...] хэхы үүргэтэй байһые тэмдэглэ[...] «Байкальский колхозник» газе[...] үбһэ хуряалгын, силос даралгы[...] ябасые яһала шадажа харуул[...] Түрүү звенонуудай, бригадануудай хүдэлмэри тухай энэ газетэ с[...] соонь һайнаар бэшэдэг, гээгдэж[э] ябагшадые шүүмжэлһэн статья[...] нуудые номер бүхэндөө гаргад[аг] байгаа.

Энэ жэлэй үбһэ хуряалгын хүдэ[л] мэридэ Байкало-Кударын олон[...] колхозуудай комсомолшууд, залу[у] шуул эдэбхитэйгээр хабаадалсаж[а] ниитынгээ малда бүдүүн тэжээ[...] элбэгээр бэлдэхэ хэрэгтэ ехэхэн [...] мэри оруулалсаа. Үбһэ хуряалга[...] хүдэлжэ байһан комсомолшууд-[...] луушуулай 12 звеногой хүдэлмэр[...] тухай статья, мэдээсэлнүүд оло[...] хэблэгдээ.

Гэхэтэй хамта, «Байкальски[й] колхозник» газетэ һү, мяха, то[...] ехээр абадаг болохо тухай уялг[...] дүүргэлтые август һарада урда[...] хоёр һарынхиһаа мууса харуула[...]

«Мал ажалай долоо һарын дү[н] гүүд» гэһэн августын 24-нэй түр[...] бэшэг соо һайн шэнжэлэлгэ хэ[...] дээгүй байба. Һаалишадай мүр[ы] сөөн, арбан хоног соо колхозууд[...] һаагдаһан һүнэй мэдээнүүд, колхо[...] зуудай мяха абаха түсэбөө 7 һар[ын] соо ямараар дүүргэһэн тухай м[...] дээн август һарада гараһан хэды[...] номернуудтань хэблэгдэһэн бай[...] Тиихэдэ август һарада аймагай ар[...] бан колхозой найманиинь авгусын түрүүшын арбан хоногһоо эхилэ[...] һү һаалгаяа ходо бага болгож[о] байгаа. Иигэжэ һү һаалгын эр[...] ехээр доошоо орожо, олохоң һаали[...] шадай уялгаяа мууса дүүргэж[э] байхада «Байкальский колхозни[к]» газетын абяа шэмээгүйхэн бай[...] ниинь гэмшэлтэй. Мүн мяха аба[...] 3-дахи кварталай түсэб мууса дүү[р] гэгдэжэ байна. Теэд. энээн ту[...] тус газетэдэ өөдтэй юумэ бэш[э] дэнэгүй.

Гадна малай ашаг шэмэ дээш[...] лүүлгээр социалистическэ уял[...] нуудай дүүргэлтэ тухай аймагу[...] колхозууд, МТС-үүд хоорондын м[ү] рысөөнэй июль, август һарануу[д] дүнгүүд аймагай газетэдэ хэбл[...] дээгүй.

Абаһан уялгануудай дүүргэлт[...] номер бүхэндөө харуулха гээшэ [...] зетэ бүхэнэй шухала зорилго бол[о] но.

Агууехэ Октябриин һайндэрые арюун һайханаар угтая

Ц. ОЧИРОВ,
КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой секретарь

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ой хүрэтэр хоёр һара хүрэхэгүй саг үлэбэ. Совет арад өөрынгөө энэ һайндэрые ажалай ба политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда, түрэл Коммунистическэ партияа улам нягтаар тойрон жагсажа угтахань. Советскэ хүнүүдтэй хамта Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэртэ бүхы социалистическэ оронуудай зон, бүхы түрүү хүн түрэлтэн бэлдэнэ.

Советскэ засагтаа, Коммунистическэ партидаа гүнзэгы ехээр инаглан дурладаг байһанаа советскэ хүнүүд ехэ ехэ революционно һайндэрнүүдые ажалай илалтаар угтажа ёһолон мэдүүлдэг һайн һайхан заншалтай. Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан бүхы предприятинуудта, колхоз, совхозууд болон машинно-тракторна станцинуудта социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэн тарана·

Хүдэлмэришэд, колхознигууд агууехэ һайндэртэ зорюулжа, үдэр бүри ажалай шэнэ шэнэ бэлэг барина. Промышленностиин хүдэлмэришэд Октябриин 40-дэхи ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсоод, түсэб-планаа болзорһоонь түрүүн дүүргэхэ, өөһэдынгөө арга боломжонуудые һайнаар хэрэглэхэ, эд материалаа гамнажа хинажа, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ, продукци ехээр бүтээхэ гэжэ бүхы хүсэ шадал, эрдэм бэлигээ элсүүлэн ажаллана. Манай республикын промышленность энэ оной 8 һарын түсэбые 102 процентээр дүүргээ. Ленинэй орденто Улан-Удын ПВЗ-гэй, «Механлит» заводой, Галуута-Нуурай рудоуправлениин хүдэлмэришэд шэн габьяатайгаар ажаллажа, 8 һарын, тэрэ тоодо августын түсэбые нилээд үлүүлэн дүүргэһэн байна. Бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг болоһоной ашаар лэ иимэ амжалта туйлагдаа гээшэ. «Механлит» завод ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө 111,3 процентээр дүүргэһэн, тиихэдэ долоо һарын туршада продукциингаа өөрын үные 2,5 процентээр химдаруулһан байна.

Олон предприятинууд жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 7 хүрэтэр дүүргэхэ гэжэ уялга абаад, энэ уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Жэшээнь, «Кооптруд» гэжэ олзоборилгын артель сентябриин 5-да жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэрхёод, жэлэй эсэс хүрэтэр 1 миллион 200 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур бүтээхэ уялга абаа.

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ хабаадажа байгаа олон мянган хүнүүдэй дундаһаа эрхим һайнуудынь, эршэтэй шангаар ажаллагшад шалгаран гарана. Слесарь нүхэр Попов, медник нүхэр Погорелов, токарь нүхэр Наац гэгшэд Улан-Удын паровозовагонно заводто хүдэлхэдөө, 8 һарын туршада 2 жэл хахадай даалгабариие дүүргэһэн байна· Эхэ ороноо иимэ гайхамшагта ажалай бэлэгүүдээр баярлуулагша ажал хүдэлмэриин түрүүшүүл үдэр ерэхэ бүри олошорно.

Октябриин революциин 40 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэхэтээ хамта совхозуудай, машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэд болон колхознигууд мал ажалайнгаа ашаг шэмые саашадань дээшэлүүлэн, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые, таряа хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, гүрэнэйнгөө үмэнэ үгэһэн уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхээр шиидэнхэй.

Һү ехээр абадаг болохын түлөө һайндэрэй урда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсон, Прибайкальска аймагай малшад ехэ амжалта туйлаа. Мүн Зэдын, Кяхтын, Кабанскын аймагуудай колхозууд, Ехэ-Кударын МТС-тэ харьяатай колхозууд, Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ болон бусад олон колхозууд һү һаалгаар мүн лэ горьтой амжалта туйлаа.

Республикымнай олонхи аймагууд, колхозууд энэ жэлдэ муу бэшэ таряа ургуулаа. Түрүү колхозууд таряагаа эмхитэйгээр хуряажа, гүрэндөө тушаажа байнхай. Бичурын, Кударын, Тарбагатайн аймагай колхозууд бэшэнһээ түрүүлжэ ябана. Энэ жэлдэ олон колхоз, совхозууд таряагаа амяарлан хуряадаг болонхой. Гэбэшье, машина, техникын бии байгаашье һаа, зарим колхозууд таряа хуряалгын энэ түрүү аргые хэрэглэнэгүй· Тиимэһээ хура бороотой байхада тарян хуряагдангүй, гүрэндэ тушаалга һаатана. Баргажанай, Кяхтын, Яруунын, Прибайкальска, Ториин аймагуудай колхозууд сентябриин 10 болотор гүрэндөө таряа тушаажа эхилээгүй байба.

Октябриин 40 жэлэй ойн ойртохо бүри социалистическэ мүрысөөн улам эршэтэйгээр дэлгэрнэ. Хүдэлмэришэд болон колхознигууд үүсхэл хэшээлээ улам бадаруулна. Энээндэ Агууехэ Октябриин революциин 40 жэлэй ойе угтуулан олониитын дунда ябуулагдадаг ойлгууламжын болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ехээр нүлөөлнэ.

Предприятинуудта, колхозуудта, эмхи зургаануудта болон һургуулинуудта бүгэдэарадай һайндэрые угтажа, үнгэргэхэ хэрэгые хүтэлбэрилхэ тусхай комиссинууд байгуулагданхай. Тэдэнэй олонхинь хүдэлмэриингөө түсэб зохёожо, һайндэртэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байна. Агууехэ Октябриин социалистическэ революци тухай, советскэ арадай түүхэтэ илалтанууд тухай, Коммунистическэ парти тухай лекцинүүдые уншаха, элидхэлнүүдые хэхэ, клубуудые, библиотекэнүүдые, культбазануудые. һайндэрэйхеэр шэмэглэхэ, колхозой центрнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо, уранһайханай самодеятельностиин хүсөөр һайндэртэ харуулха концерт бэлэдхэхэ гэжэ Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин томилһон комиссиин түсэб соо хараалагданхай.

Агууехэ Октябриин революциин 40 жэлэй ойдо бэлэдхэхэдээ партийна организацинууд олониитын дунда элдэб арга метод хэрэглэн политическэ хүдэлмэри ябуулна. Залуушуул илангаяа ехээр һонирхон революцида хабаадагшадтай, үндэр наһатай большевигүүдэй болон партизануудтай уулзажа хөөрэлдэнэ. Революциие нюдөөрөө хараһан хүнүүд тэрэ үеын мартагдашагүй хэрэгүүд тухай, революционернүүд тухай залуушуулда, хөөрэжэ үгэнэ. Кяхтын аймагай үндэр наһатай революционернүүд революцида хабаадагшадта, партизануудта бэшэгээр хандажа, Октябриин 40 жэлэй ойе эрхим һайнаар угтахыень, олониитын дунда политическэ хүдэлмэри ябуулхыень, үзэһэн хараһанаа тэдээндэ хөөрэжэ үгэхыень уряалаа. Кяхтын аймагайхид иигэжэ революционернүүдтэеэ, партизануудтаяа уулзахаһаа гадна, Агууехэ Октябриин революци тухай лекцинүүдые шагнана. Хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейн, мүн политическэ, эрдэм ухаанай асуудалнуудые олониитэдэ ойлгуулан нэбтэрүүлдэг отделениин научна хүдэлмэрилэгшэд эдэ лекцинүүдые уншана. Тэдэнэр лекцинүүдээ уншажа байхадаа, революцида хабаадагшадай магнитофон дээрэ бэшэгдэһэн хөөрэлдөөнүүдые хүн зондо дуулгана.

Октябриин 40 жэлэй ой тухай, революциин вождь В. И. Ленин тухай, Советскэ засагай тогтоһоор 40 жэлэй туршада совет арадай туйлаһан түүхэтэ илалтанууд тухай витринэнүүд болон монтажууд политическэ гэгээрэлэй олон кабинедүүдтэ, КПСС-эй райкомуудта, клубуудта болон библиотекэнүүдтэ э[...] хидхэгдэнэ. Мүн аймаг, колхо[з], предприятинуудай абаһан соци[а]листическэ уялгануудые харуулһа[н] плакат зурагууд, уряа лозунгнуу[д] эндэ олоор харуулагдана.

Кударын аймагай Ленинэй н[э]рэмжэтэ колхозой партийна ор[га]низаци (секретарынь нүхэр О[...]ров) бүгэдэарадай һайндэртэ з[о]рюулан харуулан ойлгуулха а[ги]таци эмхитэйгээр, һайнаар [...] нэ. Октябриин 40 жэлэй о[йн] хүндэлэлдэ колхозой абаһан уял[га]нууд, мүн энэ уялгануудые дүү[р]гэлтын үрэ дүнгүүд плакат бол[...] диаграммануудта, уряа лозунгнуу[д]та харуулагдана. Гадна, мал аж[а]лай продуктнуудай хүн бүхэн[дэ] хүртэсын талаар США-е хүсэ[...] гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй уряада [...] рюу болгон ойрын жэлнүүдтэ б[...] лүүлхэ зорилгонууд эндэ табигд[а]на. Партийна организаци ажал [...] дэлмэридөө шэнэ амжалта туй[...] хатаяа сасуу уряа лозунгнууд[...] плакадуудаа удааруулангүй[...] һэлгүүлэн шэнэлдэг байна.

Энэ парторганизациин коммун[и]стнуудай үүсхэлээр колхозой цен[тр] болбосон түхэлтэй болгогдобо, [...]рын гэрнүүд заһабарилагдаба, [...]риманиинь шэнээр баригдаба. К[ол]хозой гол үйлсэдэ ургамал ног[оо] болон модод һуулгагдажа хор[...]логдоо.

Тиигэжэ политическэ хүдэл[мэ]риие шадамар бэрхээр ябуул[...]найнгаа ашаар энэ партийна ор[га]низаци колхознигуудайнгаа эдэ[б]хэшээлые бадаруулжа, арте[...] үмэнэ табигдаһан зорилгонуу[д] бэелүүлхэ хэрэгтэ колхозой б[...] гэшүүдые элсүүлжэ шадаһан бай[...] Энэ колхоз оройдоол һаяхан а[...] доторoo эгээн гээгдэнги ажахы[...]дай нэгэниинь байһан юм. Му[...]

УРАН ЗОХЁОЛОЙ ХУУДАҺАН

Хоца НАМСАРАЕВ

Литературамнай үшөө баяжаба

Манай парти хэдэн олон тон шухала, гүрэн түрын асуудалнуудаар сэхэ бидэнтэй, уранзохёолшод болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэһэн байна. Партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Никита Сергеевич Хрущевой хэлэһэн үгэнүүдэй хуряангы найруулгые мүнөө бидэнэр тон ехэ анхаралтайгаар шудалжа байнабди.

Энэ айхабтар гүнзэгы удхашанартай партийна документ манай советскэ литература болон искусствын нэрэ хүндые айхабтар арюун дээрэ үргэхэһөө гадна, бидэндэ—литература болон искусствын бүхы ажал-ябуулагшадта угаа ехэ харюусалга, хүндэтэ һайхан үүргэ даалгана. Энэ үүргэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тулада бидэнэр өөһэдынгөө амисхаал бүхэниие, зүрхэнэйнгөө сохисо бүхэниие, өөһэдынгөө алхам бүхэниие партиин амисхаалтай, советскэ оронойнгоо зүрхэнэй сохистой, арад зонойнгоо алхамтай тэгшэдхэн хамтаруулжа, зохёолойнгоо ажалые улам эршэдхэхэ ёһотойбди.

Коммунистнууд эдэбхитэй революционно ябуулга хэдэг хүнүүд болохолоороо, дэлхэйе шэнэдхэхэ, коммунизм байгуулха зорилготой байһанаа лаб мэдэнэ гэжэ нүхэр Хрущев хэлэһэн байна. Тиимэ тула, манай зорилго болбол өөһэдынгөө зохёолнуудаар шэнэ байдал байгуулха агууехэ хэрэгтэ туһалха, шэнэ үеын хүнэй түгэлдэр дабшалтые уран гоёор, удха дүүрэнээр харуулха ябадал болоно. Иимэ зохёолнуудые бүтээжэ шадаад байгаа һаамнай, манай парти бүхы советскэ арадай үмэнэһөө бидэндэ баясхалан лэ хүргэхэ байна.

Мүнөө манай Бурят-Монголой уранзохёолшод партиин халуун анхаралда харюу болгон, шэнэ шэнэ зохёолнуудые олоор бэшэжэ байна. Илангаяа мүнөө, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо бэлэдхэжэ байха үедэ, манай зохёолой ажал улам эршэмтэй болобо. Шэнэ шэнэ рассказууд, повестьнууд, шүлэгүүд, поэмэнүүд олоор бэшэгдэнэ.

Гадна, 1959 ондо Москвада болохо Бурят-Монголой литература искусствын декадада бэлэдхэл үргэнөөр ябажа эхилээ. Энээндэ зорюулан манай бүхы зохёолшод, поэдүүд, драматургнууд томо томо зохёолнуудые бэшэжэ байна.

Би мүнөө өөрынгөө зохёолнуудай табан боти суглуулбаринуудые хэблэлдэ бэлэдхэжэ байнаб. Энэ хадаа минии зохёолой жабайдалда айхабтар ехэ баясхаланта ушар болоно. Эдэ табан боти соо минии дүшөөд шахуу жэл соо бэшэһэн зохёолнууд—шүлэг, поэмэ, пьесэ, повесть, роман болон үльгэр туужануудай найруулганууд оруулагдаха юм. Гадна, урдань хэблэгдээгүй зохёолнуудшье орохо байна. Тэдэ зохёолнуудайнгаа нэгэдэхи ботиие мүнөө жэлдэ хэблэлһээ гаргаха һанаатайб.

Манай жабхаланта һайхан орон нютаг соогуур мүнөө шэнэ дуунууд зэдэлэн гаража, агууехэ партияа, баатар арад зоноо, алдарта Октябриин ойе магтана. Бишье, шэнэ шүлэг, дуунуудые бэшэжэ байнам. Эдэмни Агууехэ Октябриин ойдо зорюулагдаһан арад бүгэдын бэлэгүүдэй далай дотор дуһал нэмэри болОлсожо үгэһэй гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсэнэм.

Аполлон ТОРОЕВ

Арадай үльгэршэ

Амар мэндэ

Харьялжа урдаһан Ангарая
Хаажа шэбэжэ тогтооһон,
Хамаг хүсэ шадалыень
Хамтын туһада эльгээһэн
Арюун баатар хүбүүдтэ
Амар мэндэеэ хүргэе.
Электричествээр яларһан
Эрьедэнь сэнгэн ябанабди...
Элитэ ехэ ажалытнай
Эндэ сэгнэн харанабди.
Ангар ГЭС-эй хүбүүдтэ
Амар мэндэеэ хүргэе.
Арад зоной байдалай
Арьбан дэлгэр болохые
Ангар дээрэхи ГЭС-эймнай
Арюун үгөөр юрөөнэ.
Ангар дээрэхи ГЭС-эймнай
Арюун үгөөр юрөөнэ.

Николай ДАМДИНОВ

Дуран

I.

Бүргэдүүд агаарта наадана аяар дээрэ,
Бүрхэг бэшэ үдэрэй толондо баяртай.
Амараг гансам, арюун талада, хээрэ
Алхалнабди—гаршни минии гарта.
Һалхин гэнтэ хаанаһаашьеб уухираад,
Һалагануулба сэсэг, набша, намаае.
Намдаа няалдажа, нюдэ уруумни хараад,
Илдам зохидоор инагни нэрлэбэ намайе.
Бушууханаар дэгэлээ сэлижэ халхалааб.
Бүргэдүүд иигэжэ аршалдаг юм дальбараагаа.
Залинта аадар забдагүйгөөр аашалаад,
Замхашабал даа, барагар үүлэдээ тараагаа.
Дахяад сэлмэһэн тэнгэриимнай арюунаар
Далита манай самолёт хөөрэн элинэ.
Амараг гансам, найдыш: ямаршье аюулһаа
Аршаланхайл даа Эхэ оронноймнай далинууд.

II.

Хэмэл һайхаар хэнэйшье урда орохогүй.
Уралаа будажа, хюмһаа гоёожо ябаагүйш.
Колхоз нютагтаа хэнэйшье хойно орохогүй,
Хододоо ажаллааш. Хони адуулхаа арсаагүйш.
Долоон уулын саана гэхээр холо
Долонгирхон, даруухан зантай ябагша һэнш.
Эртын хабарай хахир хүйтэндэ, оло
Энхэргэнээр хурьгадаа тодожо абагша һэнш.
Хурга гаршни холожо, дааража шэрүүжээ.
Хуургайтажа сахалайтана хасаршни...
Минии дуран тиихэдэ бүриш бэхижээ.
Мэдэнэ ха юмши, ямар үзэлтэйб нүхэршни.
Сагнай мүнөө юрын бэшэл—гайхамшаг.
Сарюун сэбэрэй тухайдашье бодолнай ондоо.
Иимэл ябахадаа, инагни, бодотоор һайханши,
Хүндэлүүлнэшьеш нютаг соогоо зондоо.
Иимэл ябахадаа, хэнһээшье омог гээщэш.
Эхэ оронши шамайе үргэнэ дээшэш.
Оюун бэлигтэй,. жаргал түгэс, хүсэтэйш.
Ордон ехэ Кремлишье орохо эрхэтэйш!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Литература ба искусство тухай Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүдые манай уранзохёолшод зүбшэн хэлсэжэ байна. **Е. Ринчиновагай фото.**

Уранзохёолшодтой хөөрэлдөөн

Агуехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо манай уранзохёолшод юу бэлдэжэ байнаб гэжэ газетынгээ уншагшадта дуулгахын тулада бидэ Бурят-Монголой уранзохёолшодтой хөөрэлдэбэбди.

БМАССР-эй уранзохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **Н. Г. Балдано** декадада, 40 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй асуудалаар Москватай телефоноор хөөрэлдэжэ байба. Декадатай дашарамдуулагдан яһала ехэ ажал хэгдэжэ байна. Бурят-Монгол советскэ поэзиин антологи Москвада гарахань. Мүн манай олохон мэдээжэ уранзохёолшодой номууд тэндэ хэблэгдэхэ юм гэхэ мэтээр нүхэр Балдано хөөрэжэ эхилнэ.

— Та, өөрөө, Намжил Гармаевич, 40 жэлэй ойдо юу бэлдэжэ байнат?

— Би өөрөө?— гээд Н. Гармаевич нэгэ заа болоод, сэнхир хүхэ гадартай, һая хэблэгдэжэ байһан ном харуулба. Тус ном соо манай энэ драматургын томо томо пьесэнүүд оронхой.

— «Анда нүхэд» гэһэн оперын либретто бэшэжэ дүүргэхэм. С. Метелица бидэ хоёрой бэшэһэн «Забайкальская быль» гэжэ зүжэг ород драмын театрта табигдаха юм. Эдээнһээ гадна, үшөө статья, очеркнууд бэшэгдэжэ байнхай,— гээд тэрэ хэлэбэ.

Намжил Гармаевич Балданотой хөөрэлдөөгөө үшөө дүүргээгүй байтарнай республикын мэдээжэ уранзохёолшод Чимит Цыдендамбаев, Гунгаа Чимитов гэгшэд орожо ерэбэ.

— Бурят-Монголдо 40 жэлэй турша соо ямар ехэ хубилалтануудай боложо байһые харуулһан олохон рассказуудые бэшэжэ байнаб,— гэжэ **Чимит Цыдендамбаев** хэлэбэ. **Гунгаа Чимитов** олон зохёолнуудые оршуулжа, шүлэг, рассказуудые бэшэжэ байна. Бурят театр руу хонходоходожо, «Адуушанай дуун» гэһэн кинофильмын автор, республикын драматург **Дашарабдан Батажабайтай** хөөрэлдэбэбди.

«Саяан уулын тэндэ» гэжэ бурят фильмын сценари нүхэр Гомбо Цыденжаповтай найруулан бэшэжэ байнабди. Энэ фильмые Москва хотын Максим Горькиин нэрэмжэтэ киностуди 1958 оной турша соо буулгаха түсэбтэй. Мүн «Үнэниие бэдэрэгшэ» гэжэ роман бэшэжэ дүүргэжэ байнаб. Нүхэр Н. Рыбко ород хэлэн дээрэ тэрэниие оршуулха юм.

Москва хотодо ород хэлэн дээрэ хэдэн зохёолнуудни гаргагдаха байна,— гэжэ тэрэ хэлэбэ. Удаань Африкан Бальбуров, Дольён Мадасон, Дамри Хилтухин, Шираб Нимбуев гэгшэдтэй хөөрэлдэһэнөө доро бэшэхэмнай:

Африкан Бальбуров: Мүнөө хүдөө ажахыда боложо байһан ехэ хубилалтануудые харуулһан «Галсан» гэжэ оперын либретто бэшэжэ дүүргээд, тушаагааб. Хүгжэмыень «Иван Болотников» гэжэ оперые бэшэһэн композитор Л. Степанов бэшэжэ байнхай. «Замай эхин» гэһэн роман бэшэжэ байнаб. Энэ роман коммунистнууд тухай юм.

Дольён Мадасон: Москвада, Улан-Удэдэ нэгэ нэгэ номуудни һаядаа хэблэгдэхэнь. Һүүлэй үедэ яһала олон лирическэ шүлэгүүдые бэшээб. 4500 гаран онһон үгэнүүдые 1958 ондо хэблүүлхэ болооб.

Шираб Нимбуев: Һүүлэй үедэ үхибүүдтэ зорюулан шүлэгүүд болон онтохонуудые бэшэнэб. Дүшэн жэлэй турша соо түрэл нютагайнгаа хайшан гэжэ хубилһые харуулһан шүлэгүүдые бэшэхэ түсэбтэйб.

Ц. Бадмаев: Би һаяхан Ангар мүрэн дээгүүр ябажа ерээд, Братска ГЭС тухай очеркнуудые толилооб. Мүнөө Ангар тухай шүлэгүүдые дүүргэжэ байнаб. Мүн залуушуул тухай пьесэ бэшэнэб.

Уранзохёолшодой Союзһаа гараад, **Хоца Намсараевич Намсараевта** ошобобди. Хоца Намсараевич өөрынгөө зохёолнуудай 5 ботиие хэблэлдэ бэлдэжэ, сүлөөгүй һууба. Мүнөө нэгэдэхи ботинь гаража байна.

— **Хоца Намсараевич**, танай түрүүшын ботиин гадарые хэблэлэй байшан соо хараа һэмди.

— Ямар бэ? — гээд Хоца Намсараевич һонирхон асууба.

— Сэнхир хүхэ үнгэтэй, зохидхон байгаа һэн.

— Юрэдөө бэемни нэгэ заа муушаг аад, ехэ юумэ хэгдэнэгүй, мүнөө Дотор Монголой Хүхэ хотодо гараһан номуудые уншажа байнаб. Ехэ һонин.

— Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулан юу бэшэжэ байнат, гэхэдэ, Хоца Намсараевич шүлэг, дуунуудые бэшэжэ байнаб гэжэ хэлэбэ. Энэнь бидэнэрые ехээр баярлуулба.

С. Ангабаев.

Д. МАДАСОН

* * *

..д зоной харгылһан
..н эрьеын хүбөөгөөр,
..бар морин һайбарлаа,
..рал тооһо бурьюулаа.

.. будагтай качаалкаар
..ьгэн хүбүүн ерэнхэй.
.. хүбүүн түбэргэн,
..шэ голоор гүйлгэнхэй.

..рэн шарай шарайлһан
..хэйн мүрөөр ерээ гү?
..г, тарагай дэлгэртэ
.. тарагтаа ерээ гү?

..шын ногоон модондо
.. шубуун донгододо.
.. торгон бэлшээридэ
..тэй бухад зохорно.

Хүхын дуунай үеэр
Хүхюу ёохор нэрьебэ.
Алаг зүрхэнэй болгилсо
Алтан гургалдай дуулаба.

Үглөөнэй шара наранаар
Үлгэн дэлхэй зугаатай.
Хара будагтай качаалкаар
Хүрьгэн хүбүүн хатаргаа.

Дүүрэн шарай шарайлһан
Дүүхэй олоо—болзортой.
Ульгам горхоной эрьеэр
Улаан тооһон хиидэнхэй.
Һайбар һаарал найбарлаа
Һайхан тооһо бурьюулаа.

.. һү болон тоһоной хүн бүхэндэ ..эсын талаар США-е хүсэхэ гэ.. бүгэдэарадай тэмсэлдэ энэ кол.. оролсожо, ехэ амжалта туйлаа. ..ша оной 8 һарын туршада тус ..оз 1954 онойхидо орходоо 2 ..н ехэ һү һааһан, һайн таряа ..улһан, мүн гүрэндөө 30 мянган таряа тушааха уялга абаһан .. Курумканай аймагай .. Марксын нэрэмжэтэ кол.. партийна организаци Октябриин 40 жэлэй ойдо мүн лэ һайнаар ..дхэжэ байнхай. Һаяхан КПСС-..бкомой бюро энэ парторганиза.. секретариин тоосоое шагнаад, .. хүдэлмэрииень һайн гэжэ ..эглэһэн байна.

..гүүехэ һайндэрые эрхим ..аар угтахын түлөө хото ..эгэй бүхы ажалшад шармайн ..доно гээшэ. Наука, литерату.. болон искусствыншье хүдэлмэри..эд мүн лэ һайндэртэ бэлэдхэ.. «Бурят-Монгол Совет заса.. тогтоһоор 40 жэлэй туршада» ..я ном хэблэгдэжэ гарахань. .. большевигүүдэй, Бурят-..олдо дэлгэрһэн революци.. ябаадагшадай дурасхаалнуудай ..н тэрэ үеын документнүүдэй ..рулбари хэблэгдэхээ байна. ..ябриин һайндэртэ зорюулагда.. плакат лозунгнууд толилогдо.. Театрнууднай һайндэрэй үедэ ха.. ..лха концертнүүдые, шэнэ зүжэ..гые бэлдэнэ. Ленинэй орденто ..т-Монголой оперо, баледэй те.. «Шуурган соогуур» гэжэ Хренниковэй оперо һайндэрэй ..э харуулхань. Тиихэдэ ород дра..н театр Н. Балдано, С. Метели.. хоёрой «Шаралдайнхи» гэжэ зү.., бурят драмын театр «Кремлин курантнууд» гэжэ Н. Погоди.. зүжэгые харуулхаар бэлэдхэ..

Олон партийна организацинуудай иигэжэ Октябриин һайндэртэ ехэ һайнаар бэлэдхэжэ байхатайнь хамта зарим газарнуудта ехэхэн дутагдалнууд дайралдана.

Аяар мартын 16-да «Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолой толилогдоһон байбашье, хэдэн аймагуудта мүнөө болотор һайндэртэ бэлэдхэл хэгдэнэгүй, зарим колхоз, совхоз, МТС болон бригадануудта һайндэртэ бэлэдхэхэ хэрэгые хүтэлбэрилхэ комиссинууд мүнөө болотор байгуулагдаадүй, харин арай гэжэ бии болоһон коммиссинуудынь ямаршье хүдэлмэри ябуулдаггүй шахуу байна.

Һайндэртэ бэлэдхэлгын гол шухала дутагдалнуудай нэгэниинь юун бэ гэхэдэ, КПСС-эй зарим айкомууд болон эхин партийна организацинууд һайндэртэ бэлэдхэхэ гээшэ саг зуурын хэрэг гэжэ тоолоод, һайндэрэй тулажа ерэхэдэл хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлээд хизаарлаха гэжэ бододог байна. Уншагдадаг лекцинүүд соо арадаймнай урда сагта ямараар байдагынь ехэ дэлгэрэнгыгээр харуулагдабашье, совет арадай түүхэтэ ехэ туйлалтанууд, ажахыгаа, соёл болбосоролоо хүгжөөхэ хэрэгтээ оронноймнай туйлаһан ехэ амжалта, Совет засагай тогтоогдоһоор 40 жэлэй туршада республика дотор туйлагдаһан амжалтанууд багаар харуулагдана.

Зарим партийна организацинууд совет арадай туйлалтануудые арад зондо эли тодоор ойлгуулха, Октябриин һайндэрые эрхим һайнаар бэлэдхэлгэдэ ажалшадые элсүүлхэ хэрэгтэ харуулан ойлгуулха агитаци хэрэглэнэгүй. Олон клубууд, библиотекэнүүд болон культурно-гэгээрэлэй бусад эмхи зургаанууд бирагүй байдалтай зандаа, хүдөө тосхонууд, һуурин газарнууд болбосон түхэлтэй болгогдоногүй, тэндэ ургамал ногоон модонууд таригданагүй.

Түнхэнэй колхозууд культурно-ажаһуудалай болон байрын гэрнүүдые олоор бариха тушаа социалистическэ мүрысөө хамагһаа түрүүн үүсхэжэ, тодорхой уялгануудые абаа гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Энэ үнэтэ үүсхэлыень КПСС-эй обкомой бюро һайшаагаад, али болохоор дэмжэхыень КПСС-эй айкомуудта дурадхаһан юм.

Кударын, Иволгын, Хэжэнгын, Кабанскын аймагуудта культурно-ажаһуудалай барилга ехээр хэгдэнэ. Гэхэтэй хамта, Заиграйн, Бичурын, Прибайкальска болон бусад хэдэн аймагуудта культурно-ажаһуудалай барилга муугаар ябуулагдана. Тэрэшэлэн, Яруунын, Байкало-Кударын, Хориин аймагуудта клубууд, хүүгэдэй эмхи зургаанууд, интернадууд, һургуулинууд, эмнэлгын, пунктнууд, полевой станууд мүртэйгөөр баригданагүй.

Хүдөө ажахы, промышленность хүгжөөхэ талаар ажалшадай абаһан ехэ уялгануудые дүүргүүлхын түлөө оролдохынгоо хажуугаар бидэнэр колхозник, хүдэлмэришэдэй гэр байрые һайжаруулха, сүлөө сагаа хүхюун һайнаар үнгэргэхэдэнь туһа хүргэхэ уялгатайбди гэжэ мартаха ёһогүйбди.

Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэртэ үргэн ехэ бэлэдхэл хаа хаанагүй ябуулха шухала. Тиихэдэ Октябриин революциин бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанар тухай, коммунизмын байгуулха хэрэгтээ совет арадай туйлаһан ехэ амжалтыень олониитын дунда партийна организацинууд ойлгуулан хөөрэжэ үгөөд, бүгэдэарадай агууехэ һайндэрые эрхим һайнаар угтахын түлөө бүхы ажалшадые элсүүлхэ, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой.

Гэбэшье, социалистическэ мүрысөөн зарим газарта албан хойроор, ёһо тэдыгээр хүтэлбэрилэгдэдэг, мүрысөөнэй үрэ дүн саг соогоо согсологдодоггүй, олондо дуулгагдажа үльгэр жэшээ болгогдодоггүй байха юм. Партийна организацинууд эдэ бүхы дутагдалнуудые дары сагтаа усадхажа, Агууехэ Октябриин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөе эрхимээр хүтэлбэрилхэ ёһотой.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд таряагаа түргөөр хуряажа ябахын түлөө унаһан малгайгаа абангүйгөөр оролдожо байнхай. Һайндэрэй урда дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоходоо тэдэнэй абаһан уялгануудаа дүүргэхынь түлөө партийна организацинууд политическо-эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха уялгатай.

Комбайнуудай, таряа шэрэдэг автомашинануудай, таряа хуряалгада ябажа байһан бүхы хүнүүдэй ямараар хүдэлжэ байһаниинь тоогууд дээрэл харагдадаг байна бшуу. Энээниие хараадаа абан, олон партийна организаци тоогууд дээрэ хэгдэдэг хүдэлмэриие илангаяа һайн эмхи гуримтай болгохо гэжэ онсо ехээр оролдодог. Жэшээнь, КПСС-эй Кударын айком тоогуудта хүдэлхэ тусхай политическэ эмхидхэгшэдые томилхо гэһэн шиидхэбэри гаргаа. Эгээл эдэбхитэй партийна, советскэ болон комсомольско хүдэлмэрилэгшэдые КПСС-эй айком политэмхидхэгшэдээр томилоо. Ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэдэнь, хүн зониие, машина, техникэ зүбөөр хубаарилан табихадань, олониитын дунда агитационно хүдэлмэри ябуулхадань, саг үргэлжэ дайшалхы хуудаһануудые гаргахадань, лафетнэ жаткануудай машинистнуудай, комбайнернуудай, трактористнуудай, шофёрнуудай болон бусадай абаһан социалистическэ уялгаяа ямараар дүүргэһыень согсолжо, туйлаһан үрэ дүнгыень олондо дуулгахадань тэдэнэр эхин партийна организацинуудта али болохо туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ ехэ зорилгонууд табигдана. Тэдэнэр социалистическэ мүрысөөнэй ямараар ябажа байһые дэлгэрэнгы һайнаар харуулха, һайндэрые эрхим һайнаар угтахын түлөө бэлэдхэлдэ хүдэлмэришэдые, колхозникуудые элсүүлхэдэнь партийна организацинуудта туһалха уялгатай. Гэхэтэй хамта, зарим аймагуудай болон городуудай газетэнүүд Октябриин һайндэртэ бэлэдхэлэй ямараар хэгдэжэ байһые үшөөл муугаар харуулна. Мүнөө жэлдэ предприятинуудта болон колхозуудта олон хэһэгээр хэблэгдэдэг газетэнүүд гарадаг боложо, политическэ хүдэлмэридэ ехэ туһа хүргэнэ. Мүнөө үедэ олон хэһэгээр хэблэгдэдэг 60 гаран газетэ гарадаг болонхой. Эдэ газетэнүүдтэ ехэ анхарал хандуулжа, бэлэдхэл һайнтай хүнүүдтэ тэдэ газетэнүүдые даалгабал, газетэнүүд партийна организацинуудта ехэ туһаламжа үзүүлхэ байна гэжэ дүй дүршэлһөө харагдана.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд — Культурын байшангууд, клубууд, библиотекэнүүд һайндэртэ бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулагдаагүй байһаар гэжэ шалгалтаар тодоруулагдаба. Энэ асуудалые зорюута хаража үзэдэг КПСС-эй айкомууд, партийна организацинууд, ехэ зүб юумэ хэнэ гээшэ.

Һайндэр болотор бага саг үлөө, тиихэдэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые үбэлдэ һайнаар бэлэдхэхэ, тэдэниие шэмэглэн гоёохо шухала гэжэ хараадаа абаад энэ хэрэгтэ партийна организацинууд городской, аймагуудай болон сельскэ соведүүдэй гүйсэдкомууд, республикын Культурын министерство онсо анхаралаа хандуулха ёһотой.

Октябриин революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Улан-Удэдэ болон аймагай центрнүүдтэ арадай ажахы, соёл болбосоролой хүгжэлтэ тухай выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ. Энэ хадаа ехэ харюусалгатай хүдэлмэри мүн. Гэхэтэй хамта, энэ выставкэдэ бэлэдхэл үшөөл муугаар ябуулагдана, хэтэрхэдээ зарим газарнуудта иимэ бэлэдхэл хэхэеэ һанаалдяашьегүй байха юм.

Манай республикын ажалшад бүхы совет арадтал адли Октябриин агууехэ һайндэрые эрхим һайнаар угтахын түлөө урма баяртайгаар бэлэдхэжэ байна. Хүдэлмэришэдэй, колхозникуудай политическэ-ажахын дэбжэлтэ болон үүсхэл эдэбхиие, Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэарадай мүрысөөе толгойлхо, политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин шанарые эрид һайжаруулха гээшэ партийна, комсомольско болон профсоюзна организацинуудай, бүхы коммунист, комсомолшуудай зорилго мүн.

Үргэн Ноёхоной колхоздо

(Замай тэмдэглэл)

1. ХЕЛГЫН ЭРЬЕДЭ...

Арюунда ороhон үдэшын наранай улаабтар толон үнгэеэ бууран hуларhаар Залаа хадын саагуур ороно. Зунай hүүл янзатай боложо байhанаа мэдүүлжэ, үдэшэ боломсоор хүйтэншэг hалхин буужа, аалихаар hэбшээлнэ. Үүлэгүй сэлмэг сэнхир хүхэ огторгойдо олон түмэн одо мүшэд аниб-аниб ялалзана. Тэрээнтэй хамта Хёлго мүрэнэй эрье дээрэ шэнээр hууржан тогтоhон Ноёхоной колхозой айл бүхэнэйнь гэртэ Ильичын лампочканууд носожо, hаруул гэрэлээ сасаруулба. Электрын гэрэлэй туяада хушалтатай үндэр томо байшангуудай оройнууд ялайн сайжа, тосхоной үргэн үйлсэнүүдые заана. Айлнуудай тэг дунда бодхоогдоhон клубай, 7 жэлэй hургуулиин байшанай, больница, магазинуудай гэрнүүд тосхоноо бүришье ехээр шэмэглэнэ. Клуб дээрэхи хүсэтэ репродукторhаа ирагуу дуунай аялга зэдэлнэ. Тэрэнь Хёлгын эрьеэр сууряатажа, гоё hайхан хүгжэм мэтэ болоодхино.

Юрэдөө абаhаар хараха янзада энэ нютаг тад ондоо болоhон янзатай. Оройдоол арбаад жэлэй саада тээ эндэхи колхозой центр иимэ город шэнгеэр харагдадаггүй бэлэй. Харин мүнөө бүхыдөө электрификацилагдажа, механизацилагдажа байhан колхозуудай нэгэн болошонхой. Үдэшэ үглөөнь хэдэн олон автомашинанууд хүнхинэнэ, гал тээрмэ таршаганана. Ноёхоной үргэн талаар хонгёо хүхюун, баярай дуун үдэр hүнигүй зэдэлнэ.

Теэд мүнөөшье колхозой центртэ дүтэлжэ ерэхэдэ хойноhоо зурыhан хүдөөтэй харгыгаар хэдэн тэргэтэй моритой хүнүүдэй тоборгохо, согтой дуунай аялгануудай суряатаха абяан дуулдана.

Үргэнхэн ноёхон гэлсэнэлтэ
Үелжэл үдэсэн нютаг юм даа...

—тээд түрүүшын тэргэ дээрэ ябаhан хорёод наhанай басаганай согтойгоор эхилээдхихэдэнь, бэшэниинь тэрэ дороо саашань татаад абана.

—Энэ хэд ааб даа?.

—Үдэрөөр үбhэндэ ябаашад ааб даа. Малшаднай бэзэ, иигээд баhал ажалаа эхилхэнь,—гэжэ манай жолоошо Нима Будаев тоб байса харюусаба.

Дүтэлжэ ерэхэдэ тэдэмнай үнэхөөрөөшье үбhэшэд — гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, малшад болошобо. Тэрээнии таа hандаа Нимамнай хүхиhэн янзатай боложо:—Эдэнэй иигэжэ ажаллаханшье зүбтэй. Мүнөө хүдөөдэ халуун хүдэлмэриин үе ха юм,—гээд хөөрэнэ.

Нээрээшье ноёхонойхид энээнии hайса мэдэржэ, үбгэн залуугүй үбhэ, таряа хуряалгадаа гарашаhан байба. Колхозой центртэ үлүү хүнүүд огто харагданагүй. Конторын байшангай олон таhагуудай үүдэнүүд суургатай. Гансал тоо бүридхэлшэдэй таhаг соо гушаад наhанай хүн столой саана пяс-тас шоото татажа hууба. Тэрэмнай колхозой бухгалтер Юмажаб Эрдынеев байгаа. Мэндэшэлсэhэнэйнгээ hүүлээр хүдөөгэй hониниие дуулабабди.

—Һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн арбаад шэнэ гэрнүүдые бодхоогообди. Хорёод бүлэнэрэй шэнэ гэртэ ороhоной наада зутаа хээбди. Һаяар Биликтынгээ Дондогто, Михуулайнгаа Батада гэрнүүдые бодхоохомнай. Теэд үшөө хүнүүд городhоо нүүжэ ерэхэ юм аабза, Тиимэhээнь хэдэн арбаад шэнэ гэр зүүн голдоо барихаяа модо буулгажа байнабди. Банзараймнай Радна үдэр hүнигүй барилгынгаа модо шэрэжэл байна. Юрэдөө иишээ ябахадаа ойлгохот нюдөөрөө харахат,—гэжэ Юмажаб Эрдынеев хөөрэбэ.

Энэ колхозой ниитын ажахынь, культурна ажабайдалынь бүришье танигдашагүйгөөр хубилаа. Ноёхонойхид ойрын жэлнүүдтэ олоороо тон ехэ хүдэлмэри хэхээр зоригжонхой. Тэрэнь гансал хонин ажал дээрэhээ эли тодоор ойлгогдоно. Хонин ажал хүгжөөлгэ колхозой эгээн ашагтай олзотой hалбаринь болонхой. Тус колхозойхид энээнии hайса ойлгожо, амта шэмыень үзэhэн, үзэжэшье байна.

—Колхознай 1956 ондо хониной нооhо тушаажа, 1 миллион 100 мянган түхэриг олзо оруулhан байгаа—гэжэ парторг Бадмаев хөөрэнэ. Энэ жэлэй октябриин нэгэндэ колхознай хори мянган толгой хонитой байха юм. Энэ түсэбөө дүүргэхэмнай дүтэлөө. 310 центнер нооhо тушаахын орондо, 420 центнер тушаагаад байнабди.—«Хонин ажалые саашадань хүгжөөхэ, нооhо ехээр хайшалан абаха тухай» парти, правительствын Хандалга-Бэшэгтэй танилсаhан манай хонишод,—гэжэ түрүүлэгшэ Цыдыпов, парторгынгоо үгые үргэлжэлүүлнэ.—1959 ондо хонидойнгоо тоое 2 дахин олон болгохо, нооhо хайшалалгые 2,2 дахин ехэ болгохо гэhэн уялга абаа. Тэрэ уялгымнай хэр зэргэ дүүргэтдэжэ байhаниие түрүү хонишод Манидари Дамбаева, Цыренцу Эрдынеева, Ханда Аюшеева гэгшэдэй ажалтай танилсахадаа таанад ойлгохот,—гээд түрүүлэгшэ омогтойгоор үгэеэ дүүргэнэ.

...Үглөөгүүр эртэ. Хёлгын зүүн эрьеhээ холо саагуур зурыhан Алташа хадын саанаhаа наран бултайжа, бүхы Ноёхониие гэрэлтүүлнэ. Колхозой центр Зургаан — Дэбэhээ хайшаашье хара, хэдэн модоной газарта юумэн хуу харагдана. Энэл даа Ноёхоной үргэн тала, халюуран ногоорон байгааша.

Мүнөөнэй Ноёхон танигдахаар бэшэ болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ нютагай экономико болон культура мандан бадараа. Нютагай зоной ажабайдал, ажаhуудал хэлэшэгүй ондоо болонхой. Айл бүхэндэ шахуу радиоприёмник, патефон, оёдолой машина, гоё гоё мебель болон бусад гэрэй хэрэгсэлнүүд бии. Адуу мал үсхэбэрилхэдэ Ноёхондо айхабтар зохид юм. Тиин эндэхи колхоз адуу малаар олоншье даа. Мал ажалай талаар Сэлэнгынгээ аймаг соо ноёхонойхид түрүүшүүлэй тоодо оролсодог.

2. СУУТА ХОНИШОНОЙ ОТАРАДА

Эндэ айл аймаг, арад зондоо алдартай, суутай болоhон хүнүүд—хонишод, малшадшье олон юм. Тэдэнэй нэгэниинь тус колхозой суута хонишон Манидари Бадмажаповна Дамбаева болоно. Энэ нүхэр олон жэлдэ хонишоноор ажаллажа, онол шадабари ехэтэй, барагдашагүй дүй дүршэлтэй болонхой.

Энэ жэлдэ нүхэр Дамбаевагай отарынхид 100 эхэ хонин бүриhөө 97 хурьга абаhан, хонин бүриhөө 3,6 килограмм нооhо хайшалhан байна. Тиихэдээ хурьгадые түлжүүлхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаа. Эхэhээнь hалгаажа тушаахадань эрхим хурьгадайнь шэгнүүр 37—38 килограмм, дунда зэргын хурьгад 24—25 килограмм, эхир гараhан, бишыхан хурьгад 22 килограмм татаhан байха юм.

...Һая Хончулуута гэжэ Манидари Дамбаевагай отарын зуhажа байhан газарта хүрэжэ ерэбэбди. Газаань нэгэ хүнтэй уулзаад танилсабабди. Тэрэмнай үнөөхи хонишон эхэнэрэймнай нүхэр Дамдин Цоктоев байба. Энэ тэрэ юумэ хөөрэлдэhөөр байтарнай, хүбэн сагаан хонид тооhо татан худатай уhанда орожо байхань үзэгдэнэ. Нэгэ хэды сагай үнгэрөөд байхада гартаа модо бариhан дүшэ холо гараhан, маряатай, сула бэетэй эхэнэр ерэнэ.

—Энэ минии нүхэр. Хорёод жэлэй туршада колхозой хонин ажал дээрэ хүдэлдэг юм. Гэртэ орогты, танилсагты, би хонидоо уhалхамни гээд,—нүхэр Цоктоев худаг руу ябашаба.

—Танай хонид үдэртөө хэды дахин уhалдаг бэ,—гэжэ асуунабди.

—Зунай халуунда 4—5 дахин уhалдаг, байhанаа, мүнөө hэрюун болоходо 2—3 дахин уhалнабди, —гээд сонхоороо газаашаа шагаажа: дахяад мүнөөхи бороомнай орохонь гү даа—гэжэ Манидари хонидтоо hаналаа табина.

—Мүнөө үедэ манайшье, мүн хүршэшье отарымнай хонишод хонидоо худагhаа уhалдаг гээшэ. 700—800 толгой хонидые гараар уhалхын түлөө ехэхэн хүсэн хэрэгтэй ха юм,—гээд хажуудамнай hууhан 1-дэхи комплексно бригадын бригадирай туhалагша Дугаржап Ринчинов тээшэ шэртэн харана. Нүгөөдэнь аягүйрхэhэн шэнги болоно. —Теэд манай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, МТС-эйхид иимэ ушарта хонишодой ажалые хүнгэлхэ механизмын хүсөөр уhа гаргаха тушаа тон бага оролдолго гаргана,—гэжэ отарые даагша гомдон хөөрэнэ.

—Тиибэшье бидэнэр хонидоо ходо уhаар садхаажа байдаг байнабди. Зундаа, намартаа садатарынь hайнаар эдеэлүүлжэ байгаагүй хада хонид балай таргалдаггүй. Хэрбээ үбэлдөө турабал, хабартаа тоhошье шудха өөдэлхэгүй гээшэ. Тиимэ тула илангаяа үбэл, намарай сагта хонидые hайнаар харууhалха гээшэ ехэхэн удхашанартай.

Һүүлээрнь нүхэр Дамбаева хонидые искусственнаар үрэжүүлгын ябаса тухай хөөрэбэ. Тиихэ зуураа, тэрэ ямар hарада түл абахада hайн байдаг тухай тогтоно.

—Үбэлэй hарануудта хонидые түрүүлхэ гээшэ ехэл hайн арга байна. Урдань бидэ хонидые үбэл түрүүлхэ гэхэдэнь, ямар үрэ үгэхэ юм гэжэ хэлэгшэ hэмди. Энэ аргын hайн байhан тухай олон юумэ яралтагүй. Һаяхан болоhон түрүү хонишодой республиканска зүблөөндэ хабаадалсажа ерэбэб,—гээд үгэеэ үргэлжэлүүлнэ:—Бэрхэ хонишодые харабаб, үгэ залгажа хөөрэлдэбэб. Бодоод үзэхэдэмни, бидэнэр хонишод үшөөл биранагүйбди. Тиимэhээнь, мүнөө парти, правительствын Бэшэгтэй танилсаад байхадаа манай отарын хонишод ерэхэ жэлдэ 100 хонинhоо 120 хурьга абажа, хонин бүриhөө 4 килограмм нооhо хайшалха гэhэн уялга абанхай. Энээниие дүүргэхэ гээшэ манай нангин уялга болоно.

—Энэл даа элдин талымнай баялиг,—гээд Манидари Дамбаева хонин hүрэг тээшээ бүришье анхаралтайгаар хаража, лаб байса, омогтойгоор зугаална. Теэд тэрэнэй эршэтэ ажалаараа омогорхохонь буруу бэшэ. Колхозой олохон мянгаад хонид Манидари Дамбаевагай гараар хонид болгогдожо, энэ арюун дайдые шэмэглэжэ ябана бшуу.

Арад зонойнгоо анхаралаар хүреэлэгдэнхэй, ажал хүдэлмэридөө алдар суутай боложо ябахадаа, энэ эхэнэр аймаг соогоо эрхим хонишон гэгдэнхэй. Аймсоведэйнгээ депутадай нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ, арадай найдабариие үнэн сэхэ ажалаараа харюулхын түлөө үдэр hүнигүй тэмсэнэ.

3. БАЯН ТАЛЫН ТҮРҮҮШҮҮЛ

Суута хонишон Манидари Бадмажаповна Дамбаевагай отараhаа мордожо, сэхэ хойшоо зурыhан харгыгаар дугшуулбабди, үе үе болоод лэ моринойнгоо боожо татажа гэшхэлүүлнэбди. Хажуудамнай hуужа ябаhан колхозой ветеринарна фельдшер Бабасан Очиров хаа — хаанагүй hүрэг hүрэгөөрөө бэлшэжэ ябаhан хонидые хаража урмашана, хонин ажал дээрэхи hониноо хөөрэнэ. Хоор хоорондонь хонгёохон хоолойгоо хахинуулна, хүрин хээрэеэ хатаргаадшье үзэнэ. Иигэжэ ябатарнай багахан добын оройгоор хэдэн олон хонид гаража, харгые хүндэлэн hубариба.

—Энэл даа эрхимүүдэй нэгэн Бабасан Цыбикдоржиеваймнай отарын хонид. Эдэ Плембаран гэжэ нютагта байдаг юм. Тээ тэрэ хонинойнь байра ялайна,—гээд үнөөхи нүхэрнай харгын баруугаар сайбалзаhан хоёр ута типовой байрые хаража заана.—Тэндээ үбэлжэдэг, зуhадаг юм. Бабасамнай хонин ажал дээрэ ерэhээр юрэдөөл жэл тухай ажаллана. Тиигэбэшье суутал хүн болоод байна. 600 үлүүтэйхэн хонинhоо 26,2 центнер нооhо хайшалжа, колхоздоо 90 мянга шахуу түхэригэй олзо оруулаа. Тиихэдээ тэрэ хонин бүриhөө дунда зэргээр 4,200 килограмм нооhо хайшалhан болоно. Энээгээрээ тэрэмнай hанаагаа амарангүй, харин хонинойнгоо үүлтэрые түргөөр hайжаруулае гээд лэ маанадтаа заадаг. Энэнь тон зүбшье юм. Нарин нооhотой хонимнай үсөөдөөд лэ байна, энээниие олошоруулхын тула үшөөл ехэхэн оролдолго гаргагдахаар байна даа. Теэд манай хонишод дабажа гараха даа, хэлэhэндээ хүрэхэшье байха,—гэжэ малаймнай эмшэ хөөрэнэ.

Удангүй, хатаргаhаар Моностойдо байрладаг хонишодто хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ Дымбрелцу Нимацыденовагай, Цыренцу Эрдынеевагай даажа байhан хоёр отара бии юм. Цыренцу Эрдынеевагай отарын хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдэжэ байна.

Тус отарынхид хониной бэлшээридэ ехэ анхаралаа хандуулдаг байна. Тэдэнэр хонидоо үглөөгүүр эртэ гаргаад, үдэшэ орой болотор бэлшээнэ, халуунда hэбшээ hалхитай добонуудай оройгоор ябуулдаг, хэдэн дахин булагай уhаар уhалдаг. Мүн хонид тэжээлэй дабhаар дутаагдадаггүй.

Ноёхоной баян талын суута хүнүүдэй нэгэн энэ түрүү хонишон эхэ хонидоо баранииень түрүүлхэ, гарза хоролтогүйгөөр, hайн тамиртай гаар харууhалжа, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй алдарта ойе угтажа байна.

...Колхозой центр бусажа ябахадаа, Хёлгые зубшан атар тарган адуу мал, хони ямаа бэлшэжэ ябахые харахадаа, Ноёхоной малша буряадуудай ажал хэрэгые hанажа, уулзаhан харhан хүнүүдээ хөөрэхэбди гэжэ бодожо ябаа бэлэйбди...

Иван ОЧИРОВ.

Колхоздоо туhална

Закаменай аймагай «Байкал» колхоздо зундаа олон hурагшад, студентнэр ерэжэ, ажаллахадань ехэ туhа хүргэдэг юм. Пединститудай студент Х.—Ж. Цыренова hаалишан боложо хүдэлөө, зооветинститудай студент М. Цыренов үбhэ хуряалсаа. Мүн силос даралгада студентнэр Ш. Шойдоров, Б. Данчиков болон бусад хабаадалсаа.

Б. Зундуев.

«...Узуураа дүүрэн эдеэлжэ,
Урагшаа хойшоо найганал».
(Арадай дууhаа)

Иволгын аймагай Андреевэй нэрэмжэтэ колхозой садта хэдэхэн жэлэй саада тээ таригдаhан эшэнүүдтэ үлир жэмэсүүд—ранеткэнүүд узуурhаа абаад, баржагар үсхэнөөр ургаа. Мүнөө эндэ жэмэстэ модонуудhаа, тэрэ тоодо залуу эшэнүүдhээ ранеткэнүүд хуряагдажа захалба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой садовод А. Шумихинай туhалагша Николай Кручинин нэгэ эшын жэмэсүүдэй эдеэшэhэн үгыень шалгажа байна.

Д. Цыренжаповай фото.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэhөөр, олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденоор, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө шагнаба.

Иволгын аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн С-Д. Акулова, мүн энэ аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Е. Н. Козулина, Баргажанай аймагай Усть-Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Н. А. Марченко, Баунтын аймагай Карафтит приискын хүдэлмэришэн Е. М. Тарасова, Байкало-Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн С. Х. Хусоева гэгшэд 9 үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлhэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаа.

Найман үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлhэн 8 эхэ «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаба. Тэдэнэй тоодо Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Б. Б. Гармаева, Баргажанай аймагай Усть-Баргажандахи хүдэлмэришэнэй тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр К. И. Гусева, Кударын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Ф. И. Жаркова болон бусад оролсоно.

Долоон үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлhэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 17 хүн шагнагдаа. Тэдэнэй дунда Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Бутыд Гомбоева, Баунтын аймагай «Заветы Ленина» колхозой гэшүүн П. Д. Папуева, Зүүн Сибириин түмэр замай Хужир станциин гэрэй эзэн эхэнэр Т. П. Протасова, Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозой гэшүүн М. Б. Цыбикжапова, Кударын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн М. С. Ци-Ван-Ши гэгшэд бии.

Научно-техническэ бүлгэм

Улан-Удын судна заhабарилдаг заводто научно-техническэ бүлгэмэй эхин организаци эмхидхэгдээ. Тус бүлгэмэй гэшүүн боложо заводой 30 гаран хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо инженернүүд, технигүүд, үйлэдбэриин түрүүшүүл оробо.

Эмхидхэлэй түрүүшын суглаан дээрэ эхин организациин Совет 7 хүнhөө байгуулагдаа. Тус организацида хэдэн секци хүдэлхэ юм. Эдэнь үйлэдбэридэ шэнэ техникэ, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ, уралан нарижуулагшадта, ухаалан зохёогшодто туhалха зорилготой. Мүн гэшүүдэйнгээ научно-техническэ эрдэмые дээшэлүүлхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхын тула ехэхэн оролдолго гаргаха ёhотой.

Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула тус заводто техническэ кабинет эмхидхэгдэжэ, киноаппарат табигдахань, научно-техническэ ном, журналнууд олоор абтадаг болохонь.

Бүлгэмэй Совет заводой үйлэдбэриин техническэ Соведтэй хамта hаяхан информационно бюллетениин түрүүшын номер гаргаба. Энэ номертонь уралан нарижуулагша Розенкиндын үнэтэ дурадхал тодорхойгоор бэшэгдэнэ.

В Данюк.

Тоодог

Тоодог гэжэ томохон шубуун манай Бурят-Монголой тала губида байрладаг юм. Боро үнгэтэй, аалин ябадалтай энэ шубуун агнуурида ехэ удхашанартай. Тэрэнэй амидын шэгнүүр 7,5—12 килограмм болодог. Тоодог намартаа аяар 16 килограмм хүрэтэр татадаг. Тоодог намнуулаад гүйхэдөө хурдан юм. Хүндэ бэетэй тула самолёт шэнгеэр гүйдэл дундаа агаарта дэгдэн ниидэдэг. Ехэнхидээ 10—20 метр дээгүүр ниидэдэг, холо ниидэхэдээл 50—70 метр дээрэ гарадаг байна.

Үбэлэй сагта таряанай поли, харгы зам дээгүүр ябажа, ороhо түүжэ амидардаг. Зундаа элдэб ногоо ургамалнуудые, хорхой сохонуудые, заримдаа жэжэ хулганануудые барижа эдидэг.

Яруунын, Баргажанай, Зэдын, Боргойн тала дайдаар тоодог олоороо байрладаг. Монголдо, заримдаа Кяхта, Сэлэнгын, Иволгын аймагуудай үргэн талада үбэлжэдэг юм.

Энэ үнэтэ шубуун hүүлэй үедэ манай республика дотор ехээр үсөөржэ байнхай гэжэ ажаглагдана. Юундэб гэхэдэ, манай ангуушад тэдэниие гамгүйгөөр, ямаршье түсэбгүйгөөр хюдадаг байна.

Агнууриин ажахынууд, агнуушад, колхознигууд энэ шубууе үдхөөжэ, олон болгохын тула анхаралаа хандуулха ёhотой.

З. Яковлева.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Эб найрамдалай уласхоорондын институтда

ВЕНА, сентябриин 12. (ТА... Коломбодо болоhон Эб найра... лай Бүхэдэлхэйн Соведэй сесс... шиидхэбэреэр эб найрамд... уласхоорондын институт байгу... даhан юм. Энэ институт «Амид... дос илаха ёhотой» гэhэн бог... метражна фильм зохёожо, тэрэ... сентябриин 12-то түрүүшынхэ... руулаа. Атомна болон водоро... бомбонуудай туршалгын хүн... танай бэе махабадада ехэ аюу... байхыень фильм харуулаад, ... на туршалгануудые болюулхы... лөө тэмсэхыень арад зониие ур... на. Австриин ниитын элдэб орг... зацинуудай түлөөлэгшэд, ни... ажал-ябуулагшад, гадаадын б... Австриин журналистнууд энэ ... харалганда байгаа.

Хиросима городой университе... профессор, японой эрдэмтэн, до... Ицуро Моритаки гэгшэ филь... харуулагдахын урда тээ үгэ ... hэн байна.

Сиридэ эсэргүү үгэсэлгэ хэ... Америкын шэнэ түсэб туха... Египедэй журналист иигэж... бэшэнэ

КАИР, сентябриин 13. (ТА... «Сиридэ эсэргүү Америкын hа... шалжа байгаа шэнэ үгэсэлгэ... хай» Сириин засагаархид мэдэ... хёо гэжэ «Аль-Ахбар» газ... корреспондент Дамаскhаа мэд... нэ. Америкын шэнэ түсэбэй ё... Израилиин, Иорданиин болон ... гай сэрэг хамтаржа Сиридэ д... лон орохо ёhотой. Израиль ... түрүүн Сириин хилэ дээрэ зэ... тэ тулалдаа үүдхэхэ. «Һүүлэ... Израилиин добтолгоhоо ороно... хамтаржа хамгаалха тухай Ег... Сири, Иордани гурбанай бата... хэлсээе дүүргэхэмнай гэжэ ша... бараад, Иорданиин арми Си... орохоор хараалагдана. Иорда... Израильтай тулалдахадань ... hалсахамнай гэжэ шалтаад, ... гай сэрэг Сири руу орохо ёho... гэжэ корреспондент бэшэнэ.

Америкын түсэбэй ёhоор, С... дэ Израилиин добтолон орожо... ха үедэ, «Сиридэ засаг унагаа... жа, хархис правительство тог... доод, түбхын түрүүндэ Эйзен... рэй түсэб бэелүүлэгты гэhэн эр... Холбоото Штадуудай үмэнэ та... ёhотой» гэжэ корреспондент бэ...

ООН-эй сэрэгэй зариманиинь Египедhэ... гаргагдаба

КАИР, сентябриин 12. (ТА... Египет Израиль хоёрой хооро... газарые хинажа байhан ОО... зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ оролог И... незиин сэрэг сентябриин 12-то... педhээ гаража ошоо. Египедhэ... саhан сэрэгэйнгээ орондо ... шэнэ сэрэг эльгээхэгүй гэжэ И... незиин правительство шиидхэ...

Индонезиин сэрэгэй оша... hүүлээр, Египедтэ байгаа ОО... зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зэргэдэ ... ниин, Норвегиин, Швециин, ... ляндиин, Канадын, Бразилиин, ... лумбиин, Индиин болон Юг... виин сэрэгэйхид үлэбэ.

Монгол арад США-гэй ябуул... тон ехээр буруушаан зэбүү...

УЛААН-БАТОР, сентябриин... (ТАСС). Холбоото Штадуудай... рото hанаагаар hаад ушару... дээрэhээ, Нэгэдэмэл Нацан... Организациин гэшүүн бол... Монголой Арадай Респуб... абаха тухай асуудал Аюу... Соведтэ 4-дэхеэ шиидхэгдэнгү... лаба гэhэн мэдээсэлые м... арад айхабтар ехээр дураа г... зэбүүсэн угтаба.

Энэ хадаа США-гэй, мүн тэ... үгөөр оронуудай зор... аашалhан ябадал, тиимэhээ ... политика ООН-эй нэрэ хүнды... халка гэжэ «Үнэн» газетэ бэ...

Америка Италида ехэ б... зэбсэг үгэнэ

РИМ, сентябриин 12. (ТА... 1956 оной июлиин 1-hээ 1957... июниин 30 хүрэтэр Холбоото... дууд 170 миллиард лир сэнтэй... зэбсэг Италида үгэбэ гэжэ ... саджеро» газетэ мэдээсэнэ. ... тоодо гол түлэб реактивна 3... молёт, далайн-сэрэгэй хару... корабль, 13 тральщик, 1000 а... лерийскэ буу зэбсэг, тэрэшэлэ... рэгэй бусад хэрэгсэлнүүдые ... байна.

Һаяар Холбоото Штадууд ... 100 миллиард лир сэнтэй бу... сэг Италида үгэхэнь.

Редакторай орло...
О. ГОМБОЕ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1... культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — —24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 0561. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №...